

TEHNIKA

ÜLIKOOI

36 (1372)
16. september
1992

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOI AJALEHT

Pildistanud Meida Jalast

ESIMENE KOOLIPÄEV

tehnikaülikooli rebastele jõudis kätte juba 31. augustil.

Rektor Olav Aarna: "Jõululaupäevast loeme tagasi 16 täisnädalat ja see esmaspäev, kuhu näpp seisma jääb, ongi esimene koolipäev".

Värsked tudengid said nägupidi tuttavaks kõigi aula laval istunud tehnikaülikooli tähtsamate meestega. Loodetavasti jäid need hästi meelde. Sest igapäeva-elus rektori ja dekaanide kaelas ametirahasid ei sära.

Rektor Olav Aarna jagas saalisistujatega oma mõtteid haridusest ja haritusest ning viis nad väikesele mõtterännakule Öhtumaa haridustraditsioonide radadele alates Vana-Kreekast sellesügisese tehnikaülikoolini. Tänu mitmetele toimunud ja käimasolevatele muutustele võib rektori sõnul juba praegu julgesti lubada, et ka TTÜ-s õppimine saab olema jätkuks üldharidusele ja mitte ainult kutsehariduse omandamisele. Pidulikul avaaktusel

andis rektor üle õppemärkmikud iga valdkonna kahele üliõpilasele, kes sümboolselt esindasid vastava valdkonna kõige edukamalt eksamil vastanuid: Reet Parve ja Marko Uueda tehnikavaldkonnast, Kati Reisner ja Märt Rusi keemia- ja tehnoloogiavaldkonnast ning Annika Noorkõiv ja Veiko Buinevitš majandusvaldkonnast.

Parimad soovid noortele kolleegidele lausus TTÜ Üliõpilaskonna Valitsuse esimees Raul Savimaa ning lubas igasuguste murede puhul abi. (Üliõpilaskond asub ruumides II-127, 128.)

Vaheldust pidupäeva kõnedele pakkus TTÜ Kammerkoor dirigent Hain Hõlpu-se juhatamisel. Ühise lõpulaulu – tudengihümni "Gaudeamus" – laulmisel oli kaasalauljaid peamiselt ainult laval. Viisipidamist pole küll võimalik ajalehe kaudu õpetada, kuid loodame, et sõnad saavad järgmise ühislaulu ajaks selgeks igähele, kes end hingelt üliõpilaseks peab.

KOHTUMINE TIIT VÄHIGA

3. septembril külastasid tehnikaülikooli valitsusjuht Tiit Vähi ja haridusminister Rein Loik, kes kohtusid TTÜ nõukogu liikmetega ning tutvusid mitmete laborite ja õppeklassidega. Mehaanikateaduskonna ruumides viibides märkis hr. Vähi, et ega palju pole küll muutunud peale seda, kui ta 1970. aastal peenmehaanika seadmete erialal TPI lõpetas.

Kohtumisel nõukogu saalis andis valitsusjuht kõigepealt ülevaate Eesti majanduslikust ja poliitilisest olukorrast ning vastas seejärel küsimustele, rõhutades vajadust kiiremas korras ette valmistada häid projekte krediitide leidmiseks kõrghariduse arenguks. Vestluses tehnikaülikooli juhtkonnaga tõdeti, et kõige suurem probleem ongi rahapuudus, ning arutati võimalusi üle saada suuremate kitsaskohtadest tehnika muretsemisel, ülikooli infrastruktuuri arendamisel ning pooleliolevate ehituste lõpetamisel.

GAUDEAMUS

Gaudeamus igitur
juvenes dum sumus
post jucundam juventutem
post molestam senectutem
nos habebit humus!

Vivat academia
vivant professores
vivat membrum quodlibet
vivat membra quaelibet
semper sint in flore.

Vivat et respublica
et qui illam regit
vivat nostra civitas

RÕÖMUSTAGEM

Olgem rõõmsad
kuni oleme noored
pärast rõõmsat noorusaega
pärast rusuvat vanadust
pärib meid muld.

Elagu ülikool
elagu õppejõud
elagu iga ülikoolipere liige
elagu kõik akadeemia liikmed
õitsegu nad igavesti.

Elagu meie vabariik
ja need, kes teda juhivad
elagu meie linn
metseenide heidus
kes meid kaitsevad.

maecenatum caritas
quae nos hic protegit!

Vita nostra brevis est
brevis finietur
venit mors velociter
rapit nos atrociter
nemini parceretur.

Vivant omnes virgines
faciles, formosae
vivant et mulieres
tenerae, amabiles
atque laboriosae!

Meie elu on lühike
ta lõpeb ruttu
surm tuleb kiiresti
haarates meid halastamatult
kedagi säästmata.
Elagu kõik neiud
meeldivad ja kaunid
elagu me naised
õrnad, armsad ja töökad.

* akadeemia — õpetatud
nõukogu

Anne Truumetsa
vabatõlge

TTÜ NÕUKOGUS

9. juuni

* Kinnitati TTÜ *akadeemiline struktuur*. Alates 31. augustist 1992 töötavad TTÜ-s 31 instituuti 101 professoriga (õppetooliga), mis jagunevad 7 teaduskonna vahel, ning 3 õppekeskust.

27. august

* Tehnikaülikooli uue tööaasta juhatas sisse TTÜ nõukogu lahtine istung, kus rektor Olav Aarna rääkis 1991/1992. õppeaasta tulemustest ning plaanidest uueks õppeaastaks. Külalistena osalesid istungil Eesti Vabariigi ÜN esimees Arnold Rüütel ja aseharidusminister Mati Kask.

Järgnevalt lühike ülevaade rektor Olav Aarna ettekandest.

Möödunud õppeaastaga oleme kõik saanud ühe aasta vanemaks, tehnikaülikoolile tuli aga 18 aastat korraga juurde, nii et sellel sügisel alustame oma 75. tegevusaastat. Osana Eesti ühiskonnast mõjutame ka meie sündmuste arengut ja laseme ennast sündmustel mõjutada – tänast olukorda tuleb iseloomustada sõnadega – institutsionaliseeritud määratus.

Oma ettekande esimeses osas tegi rektor tagasivaate möödunud õppeaastale, teises osas aga rääkis tulevikus ülikooli ees seisvatest ülesannetest.

Üheks välja kujunenud tavaks on saanud õppeaasta esimesel kokkusaamisel meenutada möödunud aastal lahkunud kolleege:

Leopold Paal – sanitaartechnika kateedri juhataja, professor

Laine Hansalu – tehniliste õppevahendite osakonna meister

Ella Heinlaid – majandusosakonna majahoidja

Andres Arusoo – elektriagamite kateedri vanemõpetaja

Alo Leis – raamatukogu vanem raamatukoguhoidja.

Tagasivaadet 1991/92. õppeaastale alustas Olav Aarna võrdlevate andmetega TTÜ suuruse kohta:

01.09.91, 2053 töötajat ja 8494 üliõpilast.

01.09.92, 1830 töötajat ja 7837 üliõpilast.

Olulisemate tulemustena tõi rektor välja järgmised kõrdaminõkud:

* käivitus kaheharuline ainesüsteemse õppetöö mudel

* vastuvõtt TTÜ-sse hakkas toimuma kolmes valdkonnas – tehnika, keemia ja tehnoloogia ning majandus. O.Aarna: "Noored inimesed võtsid selle uuenduse

üsna loomulikult ja julgen öelda, tänulikult vastu".

* käivitus magistri- ja doktoriõpe, kaitsti 21 magistrikaadi ja 3 doktorikaadi:

Doktorikaadi kaitsesid:

1. Aleksander Maastik (EPMÜ)
2. Karl Öiger (kaitses Tampere TÜ-s)
3. Jakob Kübarsepp

Magistrikaadi kaitsesid:

Ehitusteaduskond

1. Andrus Aavik
2. Indrek Salis
3. Priit Vilba
4. Mati Feldmann
5. Mart Henno
6. Kalle Kikas

Keemiateaduskond

1. Tiia Rüütmann
2. Meelis Sirendi

Energeetikateaduskond

1. Ants-Kasper Kõiv
2. Aleksander Kiik
3. Andrei Škvorov

Mehaanikateaduskond

1. Priit Põdra

Majandusteaduskond

1. Tiit Vapper
2. Toomas Ordlik
3. Anton Kutser

Automaatikateaduskond

1. Avo Ots
2. Aimur Raja
3. Tõnu Lumberg
4. Aarne Roos
5. Toomas Sullakatko
6. Tarmo Uustalu

Magistrite promotsioon toimub nõukogu pidulikult aktusel 17. septembril.

1. septembri seisuga õpib TTÜ-s 31 doktoranti (4 mittestats.) ja 235 magistranti (80 mittestats.) (*Toim.*).

* loodi kontseptuaalsed ja korralduslikud alused akadeemilise struktuuri reformiks:

- moodusati 101 professori, valimiste tulemusena täideti 83 kohta, nende hulgas 37 professorit ja 46 aseprofessorit

- pandi alus täiendusõppe keskusele

- reformi käigus muudeti teaduskondade ametikohtade arvu:

	Enne reformi	Peale reformi
kokku:	1225.00	934.50
õppejõud	651.00	562.25
teadurid	176.00	111.00
abipersonal	397.50	261.25

* käivitus ülikooli infosüsteemi loomine, alustasime lülitumist rahvusvahelistesse võrkudesse

* laienes välissuhtluse ring

-sõlmiti koostöölepingud nelja uue partnerkõrgkooliga

* TTÜ on asunud osalema programmis TEMPUS ja Euroopa Ühenduse programmides (EUREKA, COST, COMETT, ISEP)

* TTÜ nõukogu on omandanud asjaliku tööstiili

Suuremate möödalaskmistena pidas rektor silmas kolme järgnevat puudust:

* nõukogus ja rektoraadis toimuv ei jõua piisavalt ja adekvaatselt töötajateni (ilmus õppetöö juhendmaterjalide komplekt!)

* ülikooli juhtimise ja majandamise ümberkorraldamine on akadeemilisest reformist maha jäänud

* institutsionaliseeritus määramatuse olukorras ei ole me kaugelki alati parimaid otsuseid teinud.

Meie ees seisvatest ülesannetest märkis Olav Aarna ühe olulisemana vajadust õppida elama Eesti krooni tingimustes.

Palk	35.808.350	34,1 %
Sotsiaalmaks	7.161.670	6,8 %
Tervisekindlustus	4.655.009	4,4 %
Majanduskulud	11.265.420	10,7 %
Õppe- ja teadustöö kulud	5.067.680	4,8 %
Stipendiumid	24.212.240	23,0 %
Seadmete soetamine	9.467.740	9,0 %
Kapitaalremont	7.090.480	6,8 %
Muud kulud	412.591	0,4 %
Kokku	105.141.180	100,0 %

Kuluartiklite proportsioone iseloomustades lausus rektor, et võrreldes pikka aega stabiilsena püsinud kulude jaotusega on viimasel aastal stipendiumi osakaal eelarves tunduvalt kasvanud. O. Aarna: "Üks mõtlemapanev arvude rida juhib tähelepanu, et kui 5-6 aastat tagasi andsid TTÜ eelarvest olulise osa lepingulised uurimistööd, siis viimaste aastate majanduslikud protsessid on viinud lepinguliste tööde mahu 4 %, milles ei saa kedagi süüdistada, küll aga tuleb järeldusi teha".

Esinemist lõpetades soovis rektor kõigile palju jõudu, edu ja õnne ning tuletas meelde, et kuigi "Tänasel Eestimaal tekib üsna tihti tahtmine kõigele käega lüüa ja Koguja raamatut tsiteerides kuningas Saalomoni sõnadega öelda:

Kõik siin ilmas on tühi töö ja vaimu närimine!

Leidkem siis alati endas jõudu langenud apostel Jegor Ligatšovi sõnu parafraseerides vastata: Kuningas Saalomon, sul ei ole õigus!

Kõik siin ilmas ei ole ühi töö ja vaimu närimine! Sinna kuulub kindlasti ka töötamine TTÜ-s."

VASTUVÕTT-92

Tallinna Tehnikaülikooli nõukogu poolt käesolevaks aastaks kinnitatud vastuvõtueeskirjad paistsid silma mitmete oluliste rõhuasetustega:

* vastuvõtt toimus kolmes valdkonnas – tehnika (Y), majandus (T) ning keemia ja tehnoloogia (K);

* vastuvõttu päevasesse osakonda oli vähendatud 135 koha võrra;

* ühtsed eksamid andsid võimaluse konkureerida teiste valdkondade vabadele kohtadele;

* sisseastumiseksamitel loeti läbikukkumiseks ainult 0-pallist tulemust.

Laekunud avalduste üldarvult (tabel 1) päevaõppesse (1627) jõuti praktiliselt eelmise aasta tasemele (1631).

Tabel 1

Päevaõppe konkurss 1992. aastal

Valdkond	Kvoot	Avaldusi	Konkurss	Eesti õppekeel			Vene õppekeel		
				Kvoot	Avaldusi	Konkurss	Kvoot	Avaldusi	Konkurss
Y	610	816	1,34	452	542	1,2	158	274	1,73
T	175	573	3,27	133	424	3,19	42	149	3,55
K	130	238	1,83	99	166	1,68	31	72	2,32

Pärast sisseastumiseksameid selgus, et konkurss oli säili-

nud kõigis konkursirühmades (tabel 2 ja 3).

Tabel 2

1992. aasta vastuvõtu koondandmed

Valdkond	Päevaõpe			Õhtuõpe			Kaugõpe		
	Eesti	Vene	Kokku	Eesti	Vene	Kokku	Eesti	Vene	Kokku
Y	460	150	610	97	63	160	37	76	113
			553M						
			57N						
T	133	42	175	58	26	84			
			82M						
			93N						
K	98	32	130	25	22	47	22	11	33
			40M						
			90N						

Kokku võeti vastu 1352 uut üliõpilast, neist eestlasi 75,2%. Päevaõppe kvoot (915) täideti täpselt, õhtu- ja kaugõpikonnas jäi mõnikümmend kohta täitmata sobivate üliõpilaskandidaatide puudumise tõttu.

1992. aastal vastu võetud värsketest üliõpilastest 58,5% on pärit Tallinnast, suhteliselt vähe on esindatud teised suuremad Eesti linnad, küll

aga maakonnad. Veel kord saadi kinnitust, et uue kontingendi põhibaasiks on keskkoolide lõpetajad (91,2%).

Oldi ka sunnitud tunnustama, et keskkoolilõpetajatele suhteliselt heldelt jagatavate medalite sära kipub tuhmuma – 205-st medali või kiituse omanikust pääses õppima vaid 83,9%.

Tabel 3

Päevaõppe konkursil jäi välja

Valdkond	Eesti õppekeel		Vene õppekeel	
	Ei sooritanud	Madal pall	Ei sooritanud	Madal pall
Y	26	38	9	97
T	58	230	36	69
K	17	40	5	34
TTÜ	101	308	50	200

Kuigi sisseastumisel ilmutatud soov valdkonnaõppe järel valida see või teine õppesuund pole ei ülikoolile ega ka üliõpilasele kohustuslik, saadi teada populaarseimad õppesuunad. Need on Y-valdkonnas – arvutid ja süsteemitehnika (46,7% sissesaanuist), T-valdkonnas – ettevõtlus (60,6%) ja K-valdkonnas – toiduainete töötlemine (47,7%).

Kokkuvõttes võib märkida, et valdkondade süsteemi rakendamise oli positiivne muudatus võrreldes eelmise vastuvõetuga. Sama arvamust väljendasid ka mitmed sis-

seastujad. Vastuvõtueeskirjad võimaldasid välja selgitada tõelised pingeread, kusjuures rõhuasetus matemaatika eksamile tehnikaülikooli tingimustes õigustab end.

Vastuvõtukomisjon loodab, et värsked üliõpilased elavad kiiresti sisse ülikooli elurütmi ning nad on ka kõigi edaspidiste konkursside suhtes võitluslikult häälestatud.

Vastuvõtukomisjoni esimees, prorektor

TIIT KAPS

HARALD ERNST REINHOLD V I I K M A N
(WIECKMAN) 100

1920 - 32 Tallinna Tehnikumi õppejõud

1942 - 44 TTÜ õppeülesannete täitja vesichituse alal

Aastail 1930 - 40 oli Veeteede Talituse Ehitusameti juhataja

JOHANNES VEERUS 95

1926 - 27 Tallinna Tehnikumi õppejõud

Eesti energeetika perspektiivplaani koostajaid aastateks 1939 -44

Harry Klepp USA-st õpetas tudengitele elektroonikat

Eelmise õppeaasta kaks viimast kuud ja gas tehnikaülikooli tudengitele tarkust Eestimaa mees teiselt mandrilt – Ameerika firma “HK & Associates” konsultant Harry Klépp.

TTÜ elektroonikainstituudi juhataja, professor Mart Min: *“Tänu hr. Klepile tunnetame selgema maailmas toimuvat ning saime kinnitust oma mõtetele”.*

Harry Klepp lahkus Eestist 1944. a. oktoobris Saksamaale, 1949. a. sealt edasi USAsse, kus ta 1960. a. lõpetas Indiana Osariigi Ülikooli elektroonikuna ja töötas seejärel kaks aastat sõjaelektroonika alal. Järgmised 29 aastat oli HK aga firma IBM teenistuses ning seetõttu polegi üllatav, et firma “HK & Associates”, milles üheks osanikuks on Harry Klepp, üks põhilisi tegevusalasid on anda konsultatsioone väikefirmadele, kes toetavad IBM-i mittestandardsete teenustega. Firma teine tegevusala ja ühtlasi HK hobi on elektrooniliste valvesüsteemide välja-töötamine ja täiustamine.

Tehnikaülikooli üliõpilastele tutvustas hr. Klepp Ameerika elektroonikatööstuses kasutatavaid moodsaid projekteerimismetoodikaid, tehnoloogiat arengut IBM-is 30 a. jooksul, suurte ja väikeste ettevõtete osa USA tööstuses, tarbija mõju toodete väljatöötamisele jm. Suurfirmadel on HK sõnul praegu raskusi, sest nad arvavad ise paremini teadvat, mida tarbija soovib, selle asemel, et tema soovide vastu huvi tunda. Ka Eestis tuleb viimasele probleemile palju rohkem tähelepanu pöörata.

Harry Klepp võttis osa elektroonika-kateedri diplomiprojektide hindamisest: “Olen üllatatud projektide professionaalsusest. Silma torkas aga, et Eesti üliõpilased (ja ka teadlased) ei oska oma tööst ülevaadet anda, vaid keskenduvad valemitele”. Samuti märkas hr. Klepp, et meie üliõpilased ei oska veel tähelepanu pöörata oma töödele rakenduslike võimaluste leidmisele ja nende tutvustamisele eeldatavale tarbijale.

HK leiab, et Eesti elektroonikute efektiivsemat suhtlemist välismaaga takistab oluline puudus – huvilisel pole võimalik saada kiiresti infot Eesti firmade tegevuse ja võimaluste kohta. Olukorra muutmiseks oleks vaja kohe luua Infopank (*Information Clearing House*), kuhu kogutaks kõige värskemad ja olulisemad infot firmade kohta. HK omalt poolt lubas kaasa aidata infopanga struktuuri ja andmebaasi loomisel.

Meie, st. Eestimaa inimeste käitumist selgitas HK järgneva looga: “Akvaariumis elas suur kala, kes tahtis väiksemat ära süüa, aga iga kord, kui ta suu avas, põrkas ta nende kahe vahele tekkinud klaasseina vastu. Mõne aja pärast seina polnud, aga suur kala ei üritanudki enam midagi ette võtta...”

Harry Klepp: *“Meie elu on eluraamatusse sisse kirjutatud ning ma katsun teha nii, nagu minu süda juhhib. Tulen Eestisse jälle, kui on võimalik ja kutsutakse. Hea kodune tunne on selle maa peal olla”.*

ULLI SATS

Prof. JÜRI NUUT

1882 - 1952

9. septembril tähistati tehnikaülikooli teise rektori prof. J. Nuudi 100. sünniaastapäeva.

TTÜ matemaatika instituudi direktor Heikki Päeva avas prof. Nuudile pühendatud näituse peahoone fuajees, seejärel asetati lilled prof. Nuudi büsti juurde ja võeti istet aulas meenutamaks prof. Nuudi – rektori, pedagoogi, teadlase ja metoodiku – elu ning tegevust.

Prof. O. Aarna andis ülevaate Jüri Nuudi tegevusest TTÜ rektorina aastatel 1939 - 1941, prof. Nuudi geomeetriaalastest töödest rääkis prof. Ü. Lumiste, Jüri Nuudi tegevusest füüsika vallas tegi ettekande prof. R.-K. Loide. Prof. M. Kilp (TÜ) selgitas neljavärviprobleemi olemust ja prof. Nuudi katsetusi selle lahendamisel. Ülevaate J. Nuudi poolt koostatud mehaanikaõpikutest andis dots. T. Liiva ning prof. Nuudist kui koolimatemaatikust rääkis prof. O. Prints. Oma mälestusi prof. J. Nuudist jagasid prof. I. Õpik ja dots. P. Plakk.

VALDEK KULBACH

TAMPERE TEHNIKAÜLIKOOLI
AUDOKTORIKS

Ehituskonstruksioonide kateedri professor Valdek Kulbach oli üks neist 12-st inimesest, kes eriliste saavutuste eest tehnika vallas promoveeriti 29.mail Tampere-hallis Tampere TÜ audoktoriks.

Prof. Kulbach lõpetas TPI 1951.a. kaitses kandidaadikraadi 1955.a Leningradi Tehnikaülikoolis ning doktorikraadi 1972.a TPI-s. Aastal 1955 asus TPI-s tööle assistendina, 1959 – dotsent, 1972.a – metall-, puit- ja ruumikonstruksioonide professor. Käesolevast õppeaastast teraskonstruksioonide õppetooli professor. Eesti TA liige aastast 1986.

KARL ÕIGER PROMOVEERITI
TEHNIKADOKTORIKS TAMPERES

29. mail, samal kuul oli ta kaitsenud Tampere TÜ-s doktoritöö õhukeste katusekoostrukture projekteerimisest. Käesolevast õppeaastast töötab puitkonstruksioonide erakorralise professorina.

Mart Min ja Harry Klepp viimase kodus Poughkeepsie's.

ENERGEETIKA JA KESKKOND

Põhjamaade Energia Uurimise Ühendus ja Rahvusvaheline Leegi Uurimise Fond (IFRF) organiseerisid ajavahemikul 25.08–27.08.1992 Lohusalus rahvusvahelised intensiivkursused Põhjamaade ja Baltimaade soojusenergeetikutele teemal "Tahkete kütuste kasutamine ja keskkond".

Põhjamaade Energia Uurimise koostöö programmi finantseerib Põhjamaade Energia Ministrite Nõukogu. See programm sisaldab mitmesuunalisi energeetikalaaseid uurimisi põhitähelepanuga energia tootmise ja kasutamise keskkonnakaitsealastele aspektidele.

Rahvusvaheline Leegi Uurimise Fond loodi 1948.aastal tööstuslikes seadmetes toimuvate kütuste põlemisprotsesside uurimiseks. Tema liikmeteks on tööstuskorporatsioonid, uurimisinstituudid ja ülikoolid üle kogu maailma.

Kümnes riigis (USA, Saksamaa, Jaapan, Austraalia, Prantsusmaa jt.) on loodud (IFRF) rahvuslikud komiteed. Fondi viimase aja uurimised on suunatud parandama arusaamist turbulentses leekides toimuvatest füüsikalistest ja keemilistest protsessidest. Tänapäeval on väga tähtis uurida võimalusi säilitada põlemise kõrge efektiivsus minimaalse keskkonnakahjuliku efekti juures väävl- ja lämmastikoksiidide, lendtuha, raskete metallide, klooriühendite ja muude bioloogiliselt aktiivsete ühendite heitmetest. Fond on orienteeritud juurutama teaduse uusi saavutusi tööstuses.

Kursuste praktilisteks läbiviijateks olid Helsingi Tehnoloogia Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikooli Soojustehnika Instituut.

Lohusalus toimunud kursuste eesmärgiks oli tutvustada Põhjamaade ja Balti-

maade insenere ja uurijaid kaasaegsete põlemisseadmete projekteerimisel ja eksploateerimisel esilekerkivate probleemide lahendamise kaasaegsete meetoditega.

Kursustel esinesid lektoritena oma ala väljapaistvad spetsialistid USA-st, Saksamaalt, Prantsusmaalt, Hollandist, Soomest, Rootsist ja Eestist.

Näiteks põlevkivide kasutamisest USA tööstuses ja energeetikas rääkis Dr. Wallmann ning Eestis prof. A.Ots, tahkete kütuste põlemisteooria ja saasteainete formeerumise alustest – Dr. G.G. de Soete Prantsusmaalt, põlemisprotsesside aerodünaamikast ja matemaatilisest modelleerimisest – Prof. R.Collin Rootsist. Professorid K.R.G. Hein Saksamaalt, Dr. M.P.Heap USA-st, Dotsent M.Hupa Soomest tutvustasid kõrgtehnoloogilisi aurukatlaid keevkihtkoldeid, seadmeid alternatiivkütuste kasutamiseks ja suitsugaaside puhastamiseks. Rahvusvahelise Leegi Uurimise Fondi tegevdirektor hr. P.A.Roberts kõneles mõõtmistest, diagnostikast ja uurimismetoodikast põlemisnähtustest.

Kursustel osalesid lektorite ja kuulajate-na 34 spetsialisti USA-st, Saksamaalt, Prantsusmaalt, Hollandist, Rootsist, Soomest ja Itaaliast ning 24 Eestist ja 10 Leedust, Lätist ja Venemaalt.

Kõigile kursuse kuulajatele anti Rahvusvahelise Leegi Uurimise Fondi vormikohased tunnistused ja kaks mahukat köidet kursuse materjale.

Väliskülalised tutvusid põgusalt ka Tallinna vaatamisväärsustega.

T. SUURKUUSK

R. RANDMANN

Kahju on vaid sellest, et Eestis on nii vähe neid ettevõtteid, kes on aru saanud kõrghariduse toetamise tähtsusest – see raha teenib ennast kuhjaga tasa.

"TARTU AUTOVEDUDE" STIPENDIUMID AUTOERIALA TUÜNGITELE

"Tartu Autovedud" on ka praegusel raskel ja ebamäärasel ajal mõeldnud tulevikule peale toetades igal aastal Tallinna Tehnikaülikooli mehaanikateaduskonna autode ja autonduse eriala (MA) parimaid vanemate kursuste tudengeid päris kopsakate stipendiumitega. Möödunud aastal said stipendiumid Teet Parring ja Jaak Sildma. Noormehed kutsuti ka "Tartu Autovedude" valdusi vaatama. Esimesele neist jäi nii hea mulje, et samas majas ta praegu töötabki.

Ka sel kevadel leiti võimalus neljanda kursuse nelja parimat tudengit (Aare Holm, Koit Koolmeister, Mart Ostra ja Errki Ots) toetada à 5000 rublaga. "Tartu Autovedude" tippjuhid Väino Kull ja Jullo Siigur kutsusid ka noormehed koos õppejõudude Märt Lepiku ja Jüri Lavrentjeviga Tartusse. Tutvuti peatsettevõttega, tütarettevõtetega "Elvex" ja "Astar" ning lõpuks veedeti meeleolukas õhtu "Püsirohukeldris".

ERKKI OTS

ESIMESED CD-ROM KETTAD RAAMATUKOGUS

Alates 1990.aastast on meie raamatukogu Rahvusvahelise Tehnikaülikoolide Raamatukogude Assotsiatsiooni (LATUL) liige. Sel suvel toimus LATUL-i seminar esmakordselt Tallinnas. Seminari põhiteemaks oli tehnika- ja teadusalaste publikatsioonide kättesaadavus. Peale huvitavate ettekannete töid kälalisel kaasa mitmeid kingitusi. TTÜ Raamatukogu sai korrapealt viie CD-ROM ketta omanikuks. Kingitused on niivõrd omapärased ja kallid (üle 1000 \$ igaüks), et neist tasub lähemalt juttu teha.

CD-ROM (Compact Disk-Read Only Memory) kettad on üks kaasaegselt infosalvestuse vahendeid, mis on arenenud riikides hoogsalt levimas. 12 cm diameetriga kettale mahub kuni 600 megabaiti andmeid. See on palju enam, kui neid sisaldab Eesti Entsüklopeedia. Ketaste kasutamiseks on vajalik personaalarvuti ja spetsiaalne kettaajur. CD-ROM ketastel levitatakse entsüklopeediaid, sõnastikke, raamatukogude katalooge, mitmesuguseid faktiandmebaase. Võrreldes trükitavate jaannetega on CD-ROM ketaste eeliseks peale kompaktsuse ka otsingu kiirus ja otsinguaspektide mitmekesisus.

Nüüd lähemalt kingitustest. Helsingi Tehnikaülikooli Raamatukogu poolt meile längitud TENTTU CD-ROM sisaldab 5 erinevat andmebaasi:

BOOKS - raamatute kataloog alates 1980.a. SERIALS-raamatukogu perioodikakataloog TALI-Soomes tehnikaaajakirjade artiklid alates 1980.a.

INSSI-väittekirjade bibliokirjed NORDRES-Põhjamaade uurimisasutuste andmebaas

Chalmersi Tehnikaülikooli Raamatukogu Rootsist kinkis meile CD-LIBRIS-e. See on Rootsi raamatukogudes oleva väliskirjanduse koondkataloog, aastad 1980 - 1991.

Briti Raamatukogult oli 3 ketta, mis sisaldavad nende raamatukogu andmebaase:

Boston Spa Books - 600 000 raamatut alates 1980.a.

Boston Spa Conferences - 300 000 konverentside materjali

Boston Spa Serials - 350 000 perioodikanimetust

Tehnikat nende ketaste kasutamiseks loodab raamatukogu saada lähemate kuude jooksul. See peaks saama võimalikuks tänu Rootsi valitsuse lubatud abile.

Tahame muretseda raamatukokku ka teisi tehnikaülikoolile huvipakkuvaid CD-ROM andmebaase.

Meelis Ideon

Raamatukogu asedirektor

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI 74. AASTAPÄEVA TÄHISTAMISE ÜRITUSED

7.55 Lipu heiskamine. Tervitusmäng puhkpilliorkestrilt.

11.35 – 11.55 Tervituskontsert peahoone fuajees.

14.00 Nõukogu pidulik istung.

Päevakava

1. Avamine. Rektor Olav Aarna.
2. Magistrite promotsioon.
3. Kuldmärgi andmine teenekatele TTÜ töötajatele.
4. Medali "Mente et Manu" kätandmine parimatele
5. Aastapäeva kõne. Prof. Heino Lepikson.
6. Lõppsõna. Rektor Olav Aarna.

JUHAN TOOMASPOEG

heidab pilgu sügisesse 1941, mil peeti tehnikaülikooli 5. aastapäeva.

PILK MINEVIKKU

Tallinna Tehnikaülikool elab, õpetab ja teeb teadust alates 1936. aasta rajamis-päevadest tänaseni. Ta on püsinud vaatamata riigikorra muutustele, vaatamata võõrvallutajate võimutsemisele meie maal. El ole tema arengut peatanud rohkem kui poole sajandi vältel süttinud ja jälle kustunud kaugemad ja lähemad poliitikatähed ning nende poolt peale sunnitud ideoloogivoolud. Rasketel päevadel on leidunud mehi, kelle õlgadel TTÜ on püsima jäänud.

Juttu tuleb 1941. aasta sõjasügisest...

Tallinnast oli põgenenud kaugesse Venemaa paikadesse siin võimutsenud, Eestimaa Nõukogude impeeriumile maha saherdanud, endale tohutut reklaami ja sundagitatsiooni teinud nukusurvevalitsus.

Tallinnas kustusid peagi sõjasulaste-hävituspataljonlaste poolt maha põletatud "tähtsate sõjaliste objektide" (sh. "Balti Manufaktuuri") varemed ja koristati Kopli surnuaia juures põgenemisel maha lastud sõjaväe hobuste korjused.

Tallinna Tehnikaülikool töötas. Nõrgestatuna, kuid siiski. Põgenejad olid aegsasti, sundmobilisatsiooniga ära viinud suure osa tudengitest, ka õppejõude ja evakueerinud väärtuslikuma osa kateedrite varadest.

Septembris, TTÜ aastapäeva paiku, kutsuti kokku õppejõudude ja töötajate

koosolek. Läksime sinna huviga, eeskätt selleks, et näha uut, järjekorras kolmandat rektorit. Oli ju esimest ja teist rektorit tabanud paljude silmapaistnud inimeste saatus: esimene – Paul Kogerman, küüditati seadusevastaselt represseerituna Siberi vangilaagrisse, teine – Jüri Nuut, evakueerus sakslaste hirmul vabatahtlikult Venemaale. Koosolekule läksime ka selleks, et kohata neid, keda segaste aegade tõttu kaua enam näinud polnud.

Väljakuulutatud kellaajal auditooriumisse (praegune X-322) sisenenud õppejõudude hulgast astus üks 1936. aasta piduliku immatrikulatsiooni päevast tuntud kõnetooli. See oli professor Robert Livländer. Ta tervitas kokkutulnuid vaikelt ja luges ette võimude otsuse, mille kohaselt TTÜ rektori kohale on määratud tema, Robert Livländer, senine geodeesiakateedri juhataja. Saalis tekkis tasane sumin. Osale oli see üllatuseks. Koosolekueelsetes mõttevahetustes kalduti arvama, et rektoriks valitakse prof. Nuudi asetäitja prof. Adolf Parts. Seda ei juhtunud. Arvatavasti sellepärast, et A. Parts oli silma paistnud oma liialt nõukogudemeelsete avaldustega. (Vahe-märkusena olgu öeldud, et paari aasta pärast (1943), suutis ta siiski koos perekonnaga paku minna.)

Uus rektor oli mehaanika-energeetika, mitte ehituskallakuga tudengitele ja töötajatele vähe tuntud. Nüüd esines meie ees prof. P. Kogermanist kasvult lühem ja prof. J. Nuudist kõhnem kabinetiteadlane taeva ja maa geodeetide-tähekaarditeadlaste killast. Ta kandis prille, mille tagant terasemal vaatlemisel võis märgata varjatud huumorivälgatusi.

Ootasime temalt põnevusega programm – või aktusekõnet. Sellest päevast on tänaseks möödunud rohkem kui viiskümmend aastat. Hea lugeja, kes sa paremini mäletad, võiksid mind lahkelt täiendada, kuid minu arust mingit kõnet ei tulnud. Selle asemel ütles uus rektor koosolijatele, et tähtede seis ei lubavat temal praegu tulevikku ennustada ja minevikku olevat vara ammendavalt analüüsida. Vibutas siis kaasa võetud kõhnakest raamatukest* ja arvas, et jätab mineviku kriitika esialgu tuntud kirjamehe Mihhail Zoštšenko hooleks. Nii ta lugeski meile ette lühijutu "Näitleja", milles minajutustaja-asjaarmastaja näitleja Vasja räägib, kuidas ta oli sunnitud

teatrit kaasa tegema, mängimise hoos kaasnäitlejate poolt paljaks varastati ja läbi kolgiti, ning resümeerib teatritegemit: "...teie ütlete – kunst? Küll me teame! Me oleme kaasa mänginud!" Valus allegooria! Rektor ei olnud hea etleja. Hääl liiga vaikne-monotoonne, ei paisutus, ei moduleerimist. Ta ei suutnud kuulajaskonna enamikku möödunud hirmuaastat unustama panna ega naerurõkatusi esile kutsuda. Kui lugu läbi, tänas kokkutulnuid, ütles, et kõik vajalik selgub peagi, ja arvas targemaks osavõtnutel oma töö juurde asuda.

TTÜ 5. aastapäeva aktus kestis vaevalt kolmveerand tundi. Kui lahkusime, tundisime kergendust vaatamata sellele, et postamendil seisis endiselt "kõige targema" pronksitud kipsbüst. (Nõrgemate närvidega hakkajad inimesed viskasid selle paari päeva pärast kolmanda koruse aknast alla.) Arvasime, et oleme nüüd valus-ohtlikust inimlikust totrustest alatiseks vabad. Me ei võinud teada, et kolme aasta pärast mässitakse kogu Eestit rahvas uuesti veel hullema sisse.

R. Livländeriga tuli minul kord paratamatult isiklikult kohtuda. 1944. aasta aprillis haarati mind, nagu mitmeid teisi tallinlasi, Eesti iseseisvusliikumises kahtlustatuna kurikuulsa SD sulaste poolt, paigutati Kaarli kiriku vastvalminud maja – SD peakorteri (praeguse Ham-bapolikliiniku) koosolekuruumi võimalasse ning sealt ööpimeduses Patarei vangla üksikkambrisse (see on omaette lugu, olgu vaid öeldud, et vangla "üle-asustamise" tõttu oli kambris kaks õnnetut juba ees). Läks tervelt kuus pikka Patarei-nädalat, enne kui selgus, et mina see "päris õige" pole!

Pärast vabanemist tuli esineda rektorile. Ta kuulas mu ära, pilgutask prillitagust paremat silma ning ütles: "Vaata, mis noorel ettevaatamatul inimesel ei juhtu." Ja saatis mu laborisse tagasi. Pidasin targemaks sellest loost ligi 45 aastat vaikida. Prof. R. Livländer ei pääsenud pagulusse... Teel sinna ta hukkus 41-aastaselt, 1944. aasta oktoobri algul.

Jaanuar 1992

* M. Zoštšenko. Agitaator. Tln., 1926., lk. 29–33.

TTÜ ajaleht ilmub 30. aprillist 1949 • Toimetaja Ulli Sata •
Toimetuse aadress: TTÜ, Tallinn EE0108, Ehitajate 5, III-204,
T. 537-261 • Arvutimarkett TTÜ KO • TTÜ trükikoda • T. 271 • Hind 50 •